

SPECII DE *HOSTA* TRATT. CULTIVATE ÎN GRĂDINA BOTANICĂ DIN CHIȘINĂU

SÎRBU TATIANA

Grădina Botanică (Institut) a A.Ș.M.

Abstract: This paper contains the description of the four *Hosta* species: *Hosta albo-marginata* (Hook) Hyl., *H. lancifolia* Thbg., *H. plantaginea* (Lam.) Aschers., *H. fortunei* (Baker) Bailey., which are cultivated in Kishineve Botanical Garden; the key to determination, the methods of multiplication and cultivation.

Key words: description, key to determination, multiplication, cultivation.

INTRODUCERE

Genul *Hosta* Tratt. (Crin Japonez sau Crin de toamnă) aparține familiei *Liliaceae* L., a ordinului *Liliales* Lindl., clasa *Monocotyledoneae*. Este originar din regiunea floristică Est-Asiatică: Japonia, China, Insulele Curile și Sahalin. Sunt cunoscute 38-40 specii [1,2,6]. Unii autori atribuie acest gen familiei *Hostaceae* [7]. Denumirea a primit-o în cinstea botanistului și medicului austriac N. Hosta (1761-1834). Mult timp hostele erau considerate reprezentanți ai genului *Hemerocallis* L., iar mai târziu, ai genului *Funkia* Spreng. Ultimul a rămas ca sinonim [2].

În natură crinii de toamnă cresc pe malurile râurilor, pe stînci, pante muntoase, locuri înmlăștinite și chiar pe dunele de nisip [1,2,4]. Preferă habitate umbrite și umede. Actualmente există numeroase soiuri, forme de *Hosta*. Pînă în 2004 au fost înregistrate cca 6000 clone. Aceste minunate plante decorative, care în Japonia sunt cunoscute și cultivate din vremuri străvechi, în Europa au fost aduse spre sfîrșitul secolului XVIII, devenind mai populare abea prin anii 90 ai secolului trecut [5].

În colecția de plante perene netradiționale a Grădinii Botanice (I) a AȘM de mai bine de 30 ani sunt cultivate patru specii de *Hosta*: *H. albo-marginata*, *H. lancifolia*, *H. plantaginea* și *H. fortunei*, obținute din semințe sau rizomi, prin schimbul internațional.

MATERIAL ȘI METODĂ

Cercetările au fost efectuate pe terenul experimental al lagoratorului „Floricultura” al GB(I) a AȘM. Obiecte de studiu au servit patru specii de *Hosta*, menționate mai sus. Schimbările fenologice au fost fixate conform metodelor tradiționale [8]. Cheia determinării speciilor este elaborată în baza datelor bibliografice [1,2,6].

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Hostele sunt plante erbacee perene, geofite, cu rizomi scurți, puțin lemnificați. Sistemul radicular - foarte stufos și ramificat. Frunzele radiculare, de obicei, ovat-lanceolate, cordiforme, cu nervuri proeminente au culoare verde, verde-smarald sau variegat, cu marginea uneori ondulată. Formează tufe luxuriante, foarte decorative. Unele specii, soiuri au frunze glauce. Florile infundibuliforme, pendente, liliachii, albastrii, violete sau albe, constau din șase stamine arcuite, un pistil filamentos și perigon cu șase lacinii. Inflorescențe de tip racem, arcuite, care pot fi mai înalte sau aproape cît tufa. Fructul reprezintă o capsulă tricarpelară, polispermă. În condițiile noi de viață fructifică numai *H. albo-marginata* și *H. fortunei*. Din semințe hostele ajung la maturitate în al 4-6-lea an de viață. Crinii japonezi sunt plante de perspectivă pentru amenajarea spațiilor verzi și a interioarelor. Menținerea lor în cultură mai bine de două secole în Europa, la noi în țară cca cinci decenii, reflectă un potențial mărit de adaptare în condițiile noi de viață.

CHEIA DE DETERMINARE A SPECIILOR

1. Flori mari (cca 10 cm), albe, aromă puternică. Frunze lucioase verzi, ovat cordiforme sau ovat-lanceolate. Tijele florale sunt puțin mai lungi decît frunzele. Frunze

fără strat glaucescent.....	.3. Crin japonez – H. plantaginea+
Flori mai mici (cca 6 cm), liliachii, mai rar albe, fără aromă	2
2. Flori infundibuliforme, cu o trecere bruscă de la tub îngust la lărgit, albastru-violet, cu desen alb în interior. Frunze ovate sau rotund cordiforme, verde închis, neglaucescente. Tijele florale sunt cu mult mai înalte ca frunzele.....	H. ventricosa
+ Flori pîlniare cu o trecere lentă de la tubul îngust la lărgit.....	3
3. Plante neglaucescente	4
+ Plante glaucescente	7
4. Frunze verzi, ovate – lanceolate sau lanceolate	5
+ Frunze variegat	6
5. Frunze lucioase pe ambele părți. Axa florală de 35-50 cm, cu cîteva frunze mici	2. H. lancifolia+
Frunze verzi, mate. Axe florale de 60-90 cm înălțime, fără frunze.	H. rectifolia
6. Frunze ovate-elipsoidale sau ovate-lanceolate, cu o dungă albă îngustă pe margine. Axele florale de 30- 50 cm	1. H. albo-marginata+
Frunze cordat-ovate, cu dungă albă lată pe margini și ondulate, cu ax floral de 50-80 cm înălțime	H. crispula
7. Frunze late cordat-ovate, pe ambele părți glauce; tijele florale de cca 50-70 cm, perigon lila sau aproape alb.....	H. sieboldiana+
Frunze cordate sau cordat-ovate, pe partea superioară mai puțin glauce, iar partea inferioară cu strat glaucescent evident. Inflorescențele cu mult mai înalte decît frunzele. Perigon violet. ...	4.H. fortunei.

1. Hosta albo-marginata (Hook) Hyl. (Funkia albo-marginata Hook.).

Specie originară din Japonia. În Europa a fost introdusă în cultură în anul 1830 [1,4]. În condițiile pedoclimaterice ale Moldovei plantele înfloresc din a treia decadă a lunii iunie pînă la sfîrșitul lunii iulie. Racemul constă din 18-25 flori campanulat pîlniare de culoare lila deschis, fără aromă. La baza fiecărei flori stă o bractee verde deschis, cu dungi maro. Fructifică, dar numai 30% din semințe sunt fertile. Frunzele ovate-lanceolate au marginea coturată cu un chenar nuprea lat, alb. Au lungimea de cca 63 cm. Formează o tufă extrem de decorativă prin habitus și colorit

Foto 1. Hosta albo-marginata (Hook.) Hyl.

* Fotografiile sunt ale autorului.

2. *Hosta lancifolia* Thbg. (*H. japonica* Koidr., *Funkia japonica* Voss., *F. lanceolata* Sieb.). Patria acestei specii este China de Nord, Coreea și Sudul Extremului Orient. Înfloarește la sfârșitul verii – începutul toamnei [1,6]. În condițiile noi de viață manifestă o înflorire mai tardivă în comparație cu alte specii: ultima decadă a lunii iulie - prima decadă a lunii septembrie. Racemul este lax și e constituit din cca 10 flori infundibuliforme de culoare lila-azurie. Lungimea tijelor florale e de 35-55 cm. Florile au în lungime 4 cm. Nu fructifică. Frunzele sunt mai mici: 15-18 cm lungime, ovat-lanceolate, verde-închis, lucioase pe ambele părți. Pețiolul lung de 16-25 cm este subțire cu pete maro la bază.

Foto 2. *Hosta japonica* Koidr.

3. *H. plantaginea* (Lam.) Aschers. (*Funkia grandiflora* Sieb. et Zucc., *F. subcordata* Spreng.) Originară din China și Japonia, unde se cultivă din vremurile străvechi. În Europa este cunoscută din anul 1790 [1,4]. În Moldova este cea mai populară specie de hostă. Aceste plante formează tufe mari, cu frunze ovat-lanceolate sau ovat-rotunde, cordiforme. Au culoare verde smarald și sunt lucioase. Lungimea frunzei e de cca 45-55 cm. Axul floral atinge înălțimea de 45-65 cm. Florile albe mari (8-11 cm) parfumate sunt dispuse într-un racem dens. Înfloarește în condițiile vitale noi din II-III decadă a lunii august până-n I-II decadă a lunii septembrie. Nu fructifică.

Foto 3. *Hosta plantaginea* (Lam.) Aschers.

4. *Hosta fortunei* (Baker) Bailey. (*H. sieboldiana* (Hook.) Engl. var *fortunei*) Este răspândită în Japonia (insula Honsiu). Înflorește la începutul verii. În patrie este foarte răspândită în cultură. Europa a cunoscut-o în anul 1836. Denumirea a primit-o în cinstea botanistului olandez P. Siebold [1]. În țara noastră inițierea înfloririi are loc în decada a treia a lunii iunie sau prima decadă a lunii iulie. Durează înflorirea până la începutul lui august. inflorescențele au lungimea de 80-110cm și sunt puțin arcuite. Constau din 15-20 flori violet cu dungi albe. Lungimea lor ede 5-6 cm. Fructifică și formează semințe viabile. Frunzele sunt de o textură mai densă, de culoare verde închis, glauce, cu nervuri proeminente. Lungimea frunzei atinge cca 60 cm.

Foto 4. *Hosta fortunei* (Baker) Bailey

Inițierea vegetației plantelor de *Hosta* are loc în ultima decadă a lunii martie, sau în prima – a lunii aprilie. Primele frunze apar înfășurate într-un mugure ascuțit de culoare verde sau verde – violet, corespunzător speciei. Până la sfârșitul lunii aprilie mugurile crește în înălțime și se desfac primele frunze. Perioada vegetativă durează până în ultima decadă a lunii iunie pentru *H. sieboldiana* și *H. albo-marginata*, și până în ultima decadă a lunii iulie sau prima decadă a lunii august pentru *H. plantaginea* și *H. japonica*. Perioada generativă divizează speciile în două grupuri : cu înflorire precocă (*H. albo-marginata* , *H. sieboldiana*) și cu înflorire tardivă (*H. japonica* și *H. plantaginea*). Durata înfloririi constituie 30-45 zile.

Deoarece nu toate speciile descrise mai sus leagă semințe în condițiile noi de viață, este practică înmulțirea vegetativă prin divizarea tufelor o dată în 4-6 ani. Unitatea de sădare trebuie să fie cu cel puțin un mugure. Separarea și plantarea tufelor are loc toamna în septembrie-octombrie sau primăvara în luna mai, când nu persistă pericolul înghețurilor. Hostele pot crește în condiții diverse, însă preferă locurile umbrite, umede și soluri ușoare, bogate în substanțe organice. În ultimii ani sunt foarte solicitate, fiind unii dintre cei mai decorativi reprezentanți ai sciadofitelor. Din semințe crinul de toamnă atinge maturitatea la al 4-5-lea an. Semănatul se efectuează toamna târziu sau iarna în sere. Astfel înmulțirea vegetativă este mai convenabilă pentru producerea materialului săditor. Iar semințele pot fi utilizate în scop de ameliorare. Crinii japonezi se încadrează de minune în sortimentul destinat amenajării parcurilor, grădinilor. Pot fi plantați în grupuri pe sub arbori, pe peluze, sau în apropierea bazinelor aquatice, pentru borduri, ca plantă la ghiveci pentru amenajarea interioarelor sau în arta buchetieră, atât florile ,cât și frunzele.

CONCLUZII

1. Menținerea hostelor în cultură mai bine de două secole în Europa reflectă un potențial de adaptare mărit pentru condițiile de viață noi. Avînd o perioadă de vegetație și de înflorire îndelungată, aceste plante reprezintă o perspectivă nouă pentru amenajarea spațiului verde a urbanelor, localităților rurale și a interioarelor.

2. În rezultatul studiului fenologic cele patru specii de crini de toamnă au fost delimitate în două grupuri: a) cu înflorire precoce (*H. albo-marginata*, *H. fortunei*) și b) cu înflorire tardivă (*H. japonica*, *H. plantaginea*).

3. Condițiile pedoclimaterice locale permit formarea fructelor și a semințelor viabile numai la *H. fortunei* și *H. albo-marginata*. Din semințe plantele ajung la maturitate abea peste 4-6 ani, fapt ce condiționează multiplicarea vegetativă a crinilor de toamnă.

BIBLIOGRAFIE

1. Abramova I.I., Avrorin N.A. i dr. „Decorativnye travianistye rastenia”. V. 2 edit. „Nauca”, Leningrad, 1977, pag. 105.
2. Bailey L.H. „The standard cyclopedia of horticulture”. V. II, New Iork, The Macmillan company, 1947, pag. 1604.
3. Melițiu A., Ailincăi N. „Floricultura”, București, „Editura didactică și pedagogică”, 1967, pag 206.
4. Golovkin B., Kitaeva L., Nemcenco A. „Decorativnye rastenia SSSR”, Moskva, „Mysli”, 1986, pag.58.
5. Vytkin A., Kaigorodova E. „Sovremennye hosty”, „Tzvetovodstvo”, nr. 1, 2006, pag.20.
6. Preda M. „Dicționar dendrofloricol”, Editura „Științifică și enciclopedică”, București, 1989, pag. 277.
7. Thorne R. „The classification and geography of the Monocotyledon subclasses”, Claremont, 2002.
8. Metodica fenologiceshii nabliudenii v botaniceshiih sadah SSSR. Moscva. 1972. p.135